

Valentin Băluțoiu
Maria Grecu

Istorie

Caietul elevului

clasa a V-a

Unitatea I. ALFABETUL ISTORIEI – reconstituirea trecutului / 4

1. Izvoare istorice / 4
 2. Perceperea timpului și a spațiului; cronologia istoriei; periodizare; spațiul istoric / 5
- Evaluare/Autoevaluare / 7

Unitatea II. PREISTORIA / 8

1. Primii oameni / 8
 2. Revoluția neolitică – viața oamenilor: sedentarizare, economie / 9
 3. Inventarea metalurgiei – tehnologie și consecințe asupra vieții oamenilor / 10
- Evaluare / 11

Unitatea III. ORIENTUL ANTIC / 12

1. Mediul natural și economia / 12
 2. Mediul natural și viața cotidiană; practici sociale / 13
- Studiu de caz: Orașul-stat Babilon / 15
- Studiu de caz: Temple și piramide / 16
3. Popoare și civilizații pe harta Orientului Antic / 17
- Studiu de caz: Chinezii / 18
- Studiu de caz: Evreii / 19
4. Inventarea scrierii – de la pictograme la alfabet / 20
- Moștenirea culturală a Orientului Antic / 21
- Studiu de caz: Epopeea lui Ghilgameș / 21
- Studiu de caz: Codul lui Hammurabi / 21
- Evaluare / 23

Unitatea IV. Civilizația greacă și sinteza elenistică / 24

1. Mediul natural și ocupații / 24
- Studiu de caz: Ceramica: între utilitate și artă / 25
2. Adevăr și legendă: legendele Olimpului; războiul troian / 26
3. Polis-ul – organizarea internă: Atena și Sparta. Procesul de colonizare / 27
4. Rolul personalității în istorie; Pericle / 28
- Studiu de caz: Histria, Tomis și Callatis / 29
5. Războaiele grecilor: războaiele medice, războiul peloponezic / 30
- Studiu de caz: Lupta de la Maraton / 31
6. Alexandru Macedon și civilizația elenistică / 32
7. Frumos și cunoaștere în lumea greacă / 33
- Studiu de caz: Acropola ateniană / 34
- Studiu de caz: Sculptura / 35
- Teatrul este o „inventie” a vechilor greci! / 36
- Studiu de caz: Jocurile Olimpice / 37
- Evaluare / 38

Unitatea V. Lumea romană / 40

1. Fondarea Romei: istorie și legendă / 40
- Lectură / 41
2. Statul roman: războaie și expansiune teritorială; decăderea / 42
3. Viața cotidiană în lumea romană: familia și virtuțile romane; educația; jocurile / 44
- Studiu de caz: Orașul și monumentele publice / 45
- Studiu de caz: Colosseum și gladiatorii / 46
- Studiu de caz: Pompei / 47
- Studiu de caz: Zeii romanilor. Temple / 48
- Studiu de caz: Creștinismul / 49
4. Romanizarea / 50
- Evaluare / 51

Unitatea VI. Lumea geto-dacilor / 52

1. Geții și dacii. Rânduieli, obiceiuri, credințe / 52
2. Burebista și Decebal; războaiele daco-romane / 53
- Investigație / 54
- Evaluare / 56
- Lectură / 57

Unitatea VII. Civilizația islamică / 58

- Apariția Islamului; credința musulmană; expansiunea militară și culturală a Islamului / 58
- Evaluare / 59

Unitatea VIII. Europa medievală / 60

1. Formarea popoarelor europene / 60
- Etnogeneza românească / 61
2. Europa creștină în mileniul I / 62
- Studiu de caz: Creștinarea francilor. Carol cel Mare / 63
- Studiu de caz: Imperiul Bizantin / 64
3. Viața cotidiană în Evul Mediu / 65
- Studiu de caz: Domeniul feudal / 66
- Studiu de caz: Orașul medieval – spațiu al libertății; orașele italiene și orașele germane / 67
- Studiu de caz: Cavalerism și onoare / 68
- Studiu de caz: Cruciadele / 69
- Studiu de caz: Catedrale și universități / 70
4. Statele medievale: Franța, Anglia, Imperiul Romano-German / 71
- Studiu de caz: Lumea românească și statele medievale în secolele XIV-XV; Târgoviște, Suceava / 72
- Studiu de caz: Diversitate culturală în lumea românească: Brașov și Cluj / 73
- Evaluare / 74

1. Izvoare istorice

Ce este istoria?

I. Citește, cu atenție, afirmațiile de mai jos referitoare la istorie. Utilizează informațiile oferite de cele patru surse și elaborează propria definiție a istoriei.

- Istoria** este cea dintâi carte a unei nații. Într-însa ea își vede trecutul, prezentul și viitorul. (*N. Bălcescu*)
- Istoria** este martorul care confirmă trecerea timpului; iluminează realitatea, vitalizează memoria, oferă călăuzire în viața de zi cu zi și ne aduce știri din Antichitate. (*Cicero*)
- Istoria...** este adevărata povestire și înfățișare a întâmplărilor neamului omenesc; ea este rezultatul vârstelor și a experienței. (*M. Kogălniceanu*)
- Istoria** fără adevăr își pierde însemnătatea, ea nu mai este istorie. (*George Barițiu*)

Cum reconstituim trecutul istoric?

Trecutul istoric îl reconstituim cu ajutorul izvoarelor istorice.

II. Recunoaște, în imagini, tipurile de izvoare istorice. În tabelul de mai jos, după modelul dat, trece denumirea fiecărui izvor istoric, tipul de izvor, nescris/scris, și știința asociată istoriei care îl studiază:

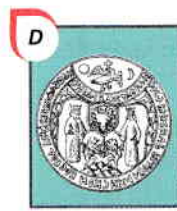
Unelte geto-dace

Inscripție romană
descoperită în
Dobrogea

Monede din Țara
Românească, în
Evul Mediu

Sigiliul lui
Mihai Viteazul,
la 1600

Stema
României

Imagine	Denumirea imaginii	Izvor scris/nescris	Știința asociată istoriei care îl studiază
A	unelte geto-dacice		
B			
C			
D			
E			

2. Perceperea timpului și a spațiului; cronologia istoriei; periodizare; spațiul istoric

Cum calculăm secolele în mileniul I d.H

Mileniul I					Anul 1- 1000				
Sec. I	Sec. II	Sec. III	Sec. IV	Sec. V	Sec. VI	Sec. VII	Sec.VIII	Sec. IX	Sec. X
1-100	101-200	201-300	301-400	401-500	501-600	601-700	701-800	801-900	901-1000

Cum calculăm secolele în mileniul II d.H

Mileniul II					Anul 1001- 2000				
Sec. XI	Sec. XII	Sec. XIII	Sec. XIV	Sec. XV	Sec. XVI	Sec. XVII	Sec. XVIII	Sec. XIX	Sec. XX
1001 - 1100	1101 - 1200	1201 - 1300	1301 - 1400	1401 - 1500	1501 - 1600	1601 - 1700	1701 - 1800	1801 - 1900	1901 - 2000

I. În dreptul fiecărui secol, notează anul corespunzător, din lista de mai jos.

sec. I	sec. II	sec. III	sec. IV	sec. V	sec. VI	sec. VII	sec. VIII	sec. IX	sec. X

↓

Anii

Lista dată: 106, 789, 271, 901, 810, 602, 376, 401, 509.

II. Notează, în dreptul fiecărei unități de măsură, perioada de timp corespunzătoare.

UNITĂȚI DE TIMP ISTORIC	an	deceniu	secol	mileniu	epocă istorică
----------------------------	----	---------	-------	---------	----------------

III. Completează spațiile libere din textul de mai jos cu informația corectă din lista dată.

Cronologia este o știință asociată istoriei care se ocupă cu stabilirea și succesiunea în timp a Timpul istoric a fost împărțit și în De asemenea, o perioadă lungă de timp care pornește de la un eveniment cu care se începe numerotarea anilor este numită Pentru a măsura și consemna trecerea timpului, au fost inventate diferite tipuri de

Lista dată: epoci istorice, calendare, era istorică, datelor istorice, faptelor istorice.

IV. Plasează epocile istorice pe axa timpului.

Epocile istorice: Antichitatea, Preistoria, Evul Mediu, Epoca Modernă, Epoca Contemporană

Ce este spațiul istoric?

Este un spațiu geografic mai mare sau mai mic, unde s-au desfășurat anumite evenimente istorice.

Un spațiu istoric este localitatea voastră, țara voastră România și continentul Europa.

Harta României

V. Examinează, cu atenție, harta. Răspunde la următoarele întrebări.

1. Identifică și notează spațiul istoric reprezentat de Harta A.

2. Precizează și colorează județul în care locuiești.

3. Precizează și notează pe harta județului tău localitatea în care locuiești.

4. Numește un alt spațiu istoric cunoscut din istorie.

Cum se numesc termenii utilizați de noi în studierea Istoriei?

Istoria este o știință, ca și matematica, dar ea utilizează propriii termeni numiți *noțiuni istorice*.

VI. Completează spațiile libere cu noțiunea istorică corespunzătoare.

Noțiuni istorice	Explicația corespunzătoare
	Știință care ne ajută să ne păstrăm vie amintirea vremurilor trecute.
	Este timpul văzut ca fiind și măsurarea distanței dintre evenimente. El este alcătuit din trecut, prezent și viitor.
	Este o disciplină ajutătoare a istoriei care se ocupă cu stabilirea datelor istorice.
	Poate fi orice document scris sau obiect cu ajutorul căruia poate fi reconstituit trecutul.
	Reprezintă mediul natural cunoscut și stăpânit de oameni de-a lungul timpului.
	Pentru a învăța mai ușor istoria și a înțelege timpul istoric, istoricii l-au împărțit în perioade de timp.

Lista dată: cronologie, istorie, izvoare istorice, epocă istorică, spațiu istoric, timp istoric

VII. Vizitează un muzeu de istorie virtual. Alege, și apoi prezintă o sursă scrisă/nescrisă după următorul plan.

- numește epoca istorică în care se încadrează sursa:
- identifică spațiul istoric în care a fost realizată sursa:
- precizează tipul de sursă istorică (scrisă/nescrisă):
- menționează domeniul de activitate al oamenilor în care se încadrează sursa (economie/artă/religie/așezare etc.):
- indică scopul în care a fost fabricată sursa:
- identifică o informație (un mesaj) transmisă de sursă:

I. Completează spațiile libere din organizatorul grafic cu informația corectă din lista dată mai jos.

IZVOARE ISTORICE							
NESCRISE				SCRISE			
unelte				scrieri istorice			

Lista dată: documente, hărți, arme, inscripții, podoabe, vase

4 x 6 = 24 puncte

II. Citește enunțurile de mai jos și scrie „A” în căsuța corespunzătoare, în cazul în care enunțul este adevărat, sau „F”, în cazul în care enunțul este fals.

☐	1. Trecutul înseamnă fapte și procese istorice.
☐	2. Cronologia se ocupă cu stabilirea datelor istorice și succesiunea în timp a faptelor istorice.
☐	3. Numismatica studiază inscripțiile, care sunt dovezi scrise despre oamenii din trecut.
☐	4. Inscripțiile sunt izvoare istorice nescrise.
☐	5. Localitatea în care locuiești și înveți este un spațiu istoric.

5 x 5 = 25 puncte

III. Completează spațiile libere cu informația corectă din lista de mai jos.

Istoria studiază în toate aspectele sale. Dovezile care reconstituie trecutul sunt
 Obiectele transmise de generațiile trecute sunt date la iveală și studiate de o care se cheamă
 Istoria trebuie să prezinte

Lista dată: științe asociate, adevăr, trecut, arheologie, izvoare istorice.

5 x 5 = 25 puncte

IV. Citește, cu atenție, textul de mai jos.

„După priveliștea lumii, după minunile naturii, nimică nu este mai interesant, mai măreț, mai vrednic de luarea noastră aminte decât *Istoria*. Istoria, domnilor mei, după zicerea autorilor celor mai vestiți, este adevărata povestire și înfățișare a întâmplărilor neamului omenesc; (...) În această privire atât de importantă, istoria, după Biblie, trebuie să fie, și a fost totdeauna, cartea de căpetenie a popoarelor și a fieștecărui om îndeosebi.”

(M. Kogălniceanu)

Cerințe:

1. Selectează din textul de mai sus ce este istoria.
2. De ce este importantă istoria în viziunea autorului?
3. Exprimă-ți opinia cu privire la importanța istoriei în viața comunității.

5 puncte

5 puncte

6 puncte

ITEM	I	II	III	IV	Din oficiu	Total
Punctaj acordat	24 puncte	25 puncte	25 puncte	16 puncte	10 puncte	100 puncte
Punctaj realizat						

1. Primii oameni

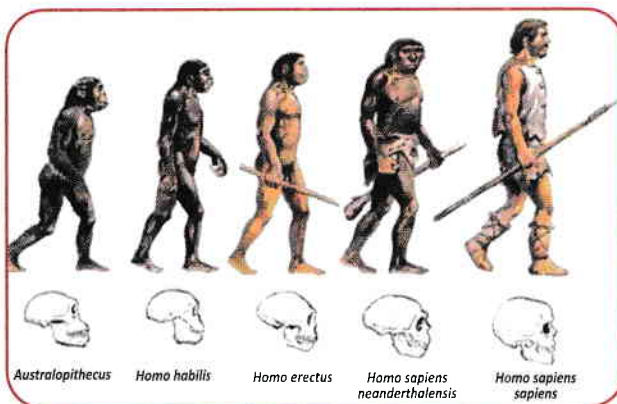
1. *Homo habilis*. Primul om și primul strămoș direct al omului modern, *Homo habilis*, a apărut în urmă cu 3 sau 4 milioane de ani și a dispărut cam de 1,6 milioane de ani. El trăia în estul și sudul Africii. El cioplește unelte și face adăposturi din crengi.

Homo erectus. Descendent din *Homo Habilis*, el a apărut acum aproape 1,7 milioane de ani și a dispărut prin anii 300 000 î.H. Originar din Africa, el a populat Asia și Europa. Descoperă focul și perfecționează uneltele. În funcție de climă, el trăiește sub cerul liber, în colibe sau peșteri.

Homo sapiens neanderthalensis. Este originar din Europa. El apare prin anul 100 000 și dispare prin 35 000 î.H. Din Europa, oamenii de Neanderthal ajung în Asia Centrală, trecând prin Orientul Apropiat.

Homo sapiens sapiens, apărut prin anul 100 000 î.H., descoperă și populează cele cinci continente, începând cu preistoria. În Europa, el apare în jurul anului 40 000 î.H., cu omul de *Cro-Magnon*.

(Larousse, *Istoria lumii de la origini până în anul 2000*)

I. Completează tabelul de mai jos cu informațiile din sursa (1).

Homo habilis	Homo erectus	Homo sapiens neandertalis	Cro -Magnon	Homo sapiens sapien

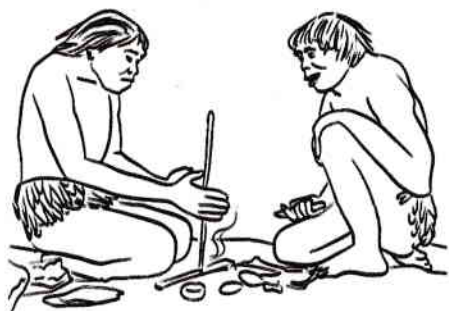
II. Asociază corect enunțurile din tabel cu informațiile corespunzătoare din lista B.

A	Locuință	Unelte	Ocupații	Focul	Arta
B					

Lista de cuvinte (B): cioplitoare, colibe și bordeie, culegători, pescari și vânători, amuleta pendentiv de la Mitoc, produs prin frecarea a două pietre sau două lemne uscate.

III. Colorează desenul producerii focului.

IV. Completează trei consecințe ale producerii și utilizării focului.

2. Revoluția neolitică – viața oamenilor: sedentarizare, economie

Revoluția neolitică reprezintă transformările din viața comunităților umane în ultima etapă a epocii pietrei.

Se caracterizează prin: stilul de viață sedentar, începutul agriculturii, domesticirea animalelor, inventarea roatei olarului, șlefuirea și perforarea pietrei, apariția meșteșugurilor casnice: tors, țesut și olărit.

Observă unelte neolitice din imagine.

Precizează

– materialul din care sunt confecționate:

– tehnica confecționării:

– destinația utilizării:

II. Completând rebusul veți obține, pe verticala A-B, denumirea ultimei etape a epocii pietrei.

- Știință care se ocupă cu stabilirea datelor istorice;
- Epoca de mijloc a pietrei;
- Comunități umane care nu au o așezare stabilă;
- Salt, progres important în evoluția oamenilor;
- Primul animal domesticit de om;
- Proces de trecere la o viață stabilă;
- Meșteșug casnic prin care sunt confecționate vasele;
- Ocupație a oamenilor care încep să cultive cerealele: grâu, orz, ovăz, secară.

1.														
	2.													
	3.													
4.														
	5.													
6.														
	7.													
	8.													

III. Completează tabelul următor utilizând informațiile din lecțiile și sursele istorice din manual.

Epoca istorică	Unelte	Tehnica confecționării	Ocupații	Așezări	Manifestări artistice
Paleolitic					
Mezolitic					
Neolitic					

Știați că?

Torsul și țesutul reprezintă, încă din neolitic, ocupația femeilor. Materiile prime folosite sunt fie fibrele vegetale, fie cele animale. Se folosește ca materie primă urzica, iar mai târziu, inul și cânepa care este topită, bătută și apoi toarsă.

3. Inventarea metalurgiei – tehnologie și consecințe asupra vieții oamenilor

Oamenii învață să obțină și să prelucraze metale. Acest fapt implică o tehnologie nouă pentru care sunt necesare cuptoare în care se obțin temperaturi ridicate pentru a separa metalul de minereu. Acest fapt se petrece în Epoca metalelor, care se împarte în Epoca bronzului și Epoca fierului.

Arme și ornamente din Epoca bronzului

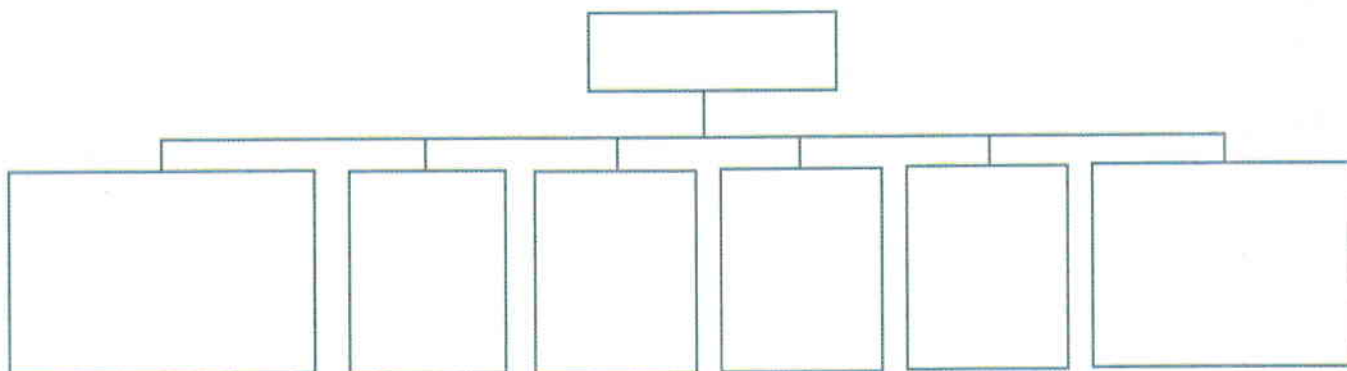
I. Observă, în imagine, armele și uneltele din bronz.

Desenează în acest spațiu o unealtă sau o armă din imagine.

II. Completează tabelul următor.

Denumirea a trei unelte și a trei arme	1. 2. 3.
Două materiale din care sunt confecționate	1. 2.
Trei consecințe asupra vieții oamenilor	1. 2. 3.

III. Imaginează-ți că trăiești în epoca fierului și trebuie să confecționezi cu materialele aflate la îndemână o armă sau o unealtă. Alcătuieste o listă cu materialele necesare. Utilizează și informațiile din manual.

Știați că?

Fierul era foarte scump; marele poet grec Homer îl menționează sub numele de metal prețios, la egalitate cu aurul.